

*Tuoll' on poikasi poloisen,
Sekä lieto Lemminkäinen:
Virrassa vipajavassa,
Koskessa kohajavassa;
Pää pätösen mättähänä.
Jalat raian haarukkana,
Muu ruumis lahona puuna,
Silmät suolla karpaloina.
Hiukset kuivina kuloina.*

Lemminkäinen (heinäkuu 1833)

[Oluen pano]

- Savu saarella palaapi,
Tuli niemen tutkamessa;
Pienikö soan tuleksi,
Suuri paimenen paloksi.
5 Kuu kiviä kuumettihin,
Kesä vettä keitettihin,
Talvi pantihin olutta,
Salo puita poltettihin,
Salo puita, saari maita.
10 Osmotar oluen seppä,
Kapo kaljojen tekiiä
Sai oluen panneheksi,
Vaani ei saanut hapanneeksi.
15 Otti puikon laattialta,
Liikku sillan liitoksella,
Laaho keskilaattialla,
Hiero kahta kämmentänsä,
Hykersi molompiansa
20 Molompihin reisihiinsä,
Hiero valkian oravan.
Noin se neuo poikoansa,
Oravaistansa opetti:
"Oravainen lintuseni,
Orpolapseni omani!
25 Juokse tuonne kunne käsken,
Mäki poikki, toinen pitkin,
Kolmas on vähän vitahan.
Nouse puuhun pienosehen,
Taiten tarhalatvasehen,
30 Jott' ei kokko kopraseisi,
Eikä iskis ilman lintu:
Käpy pure käyessäsi,
Kanna kaksi kynnessäsi,
Ne kannan Kavon kätehen,
35 Tuo olalle Osmottaren."
Oravainen orpolapsi
Pian juoksi, matka joutu,
Väleä välit samosi.
40 Joen poikki, toisen pitkin,
Kolmannen vähän vitahan.
Nousi puuhun pienosehen
Taiten tarhalatvasehen ;
Kanto kuudesta käpyjä,
Petäjästä helpehiä:
45 Ne kanto Kavon kätehen,
Toi olalle Osmottaren.
Osmotar oluella
Kapo pisti kaljahansa.
Ei ota olut hapata,
- * *Pienikö soan savuksi
Suuren paimosen paloksi,
Suuri keittovalkiaksi*
- * *Kut' on kanto kauhasilla,
Ku on tiskinä tiputti;
Se on Kaunis Kaukomieli
Hämpä määrillä mäkäsi,
Hämpä kanto kaksin määrin
Omiansa ohriansa jne
Kuka kauhoilla jakasi.*
- * *Mi on tuosta syntynekän
Synty valkia orava*
- * *Kunne käsen ja kehotan
Salo poikki toinen pitkin*
- * *Katkaa käpyä kolme
Päitä lehvän leikkaele*
- * *Osasi orava juosta*
- * *Salon poikki, toisen pitkin*
- * *Eikä kalja käyäkseen*
- 50 Eikä nouse nuorten juoma,
Ylene Kavesten kalja
Nassakassa tammisessa,
Tapin vaskisen takana.
Osmotar oluen seppä
55 Kapo kaljojen tekiiä
Otti puikon laattialta,
Liikku sillan liitoksella,
Laaho keskilaattialla;
Hiero kahta kämmentänsä,
60 Hykersi molompiansa
Molompihin reisihiinsä,
Hiero nään kultarinnan.
Noin se neuo näätänsä,
Orpolastansa opetti:
65 "Näätäseni lintuseni,
Orpolapseni omani!
Mene tuonne kunne käsken,
Joki poikki, toinen pitkin,
Kolmas on vähän vitahan,
70 Pohjon peltojen perille,
Kontion kivikololle,
Metsän karhun kartanolle,
Jossa tammattappelevat,
Orihit tasan panevat.
75 Koprin kuonoa kokoa,
Käsin vaahtoa valuta,
Ne kannan Kavon kätehen,
Tuo olalle Osmottaren."
Tuop' on näätä orpolapsi
80 Pian juoksi, matkat joutu,
Väleä salot samosi,
Joen poikki, toisen pitkin,
Kolmannen vähän vitahan,
85 Pohjon peltojen perille,
Kontion kivikololle,
Metsän karhun kartanolle.
Siellä tammattappelevat,
Orihit tasan panevat.
90 Koprin kuonoa kokosi,
Käsin vaahtea valutti;
Ne kanto Kavon kätehen,
Toi olalle Osmottaren.
Osmotar oluehensa
Kapo pisti kaljahansa.
95 Jo otti olut hapata,
Miesten juoma juossakseen,
Käyäkseen Kavesten kalja
Nassakassa tammisessa,
Tapin vaskisen takana.
100 Niin sano olut punanen,
Nuorten juoma noitueli:
"Kun et laita laulajata,
Potkin poikki vanteheni,
Ulos pohjani porotan."
- * *Koprin hiivoo kokoa*
- * *Vahti juoksi varsan suusta
Kuona otsasta orihin*
- * *Kuohu korvien tasalle
Ärjy päälle äprähien*
- * *Kasvo härkä kaunihiisti
Liho mullin liiutenki*

- 105 Laps' on tuotiin laulajaksi,
Poika pieni puoltajaksi.
Niin sano olut punanen,
Noitueli nuorten juoma:
"Ei oo lassa laulajata,
110 Ei pojassa puoltajata.
Kun et tuone laulajata,
Poikki potkin vanteheini,
Ulos pohjani porotan."
Päivilä tuo ilman ukko
115 Hän tuon sanoiksi virkki:
"Kutsu köyhät, kutsu kurjat;
Sokiat venehin soua,
Rammats ratsahin ajaa,
120 Rujot re'en reutuikkaa,
Elä kutsu Lemminkäistä;
Lemminkäinen lieto poika,
Se on kaikitse torasa."
"Mistä tunnen Kaukomielen
Sekä lieto Lemminkäisen?"
125 "Tuosta tunnet Kaukomielen :
Kaukomielen silmä karsas,
Veitikan nenä nykärä."

* *Pani kutsut kulkemahan,
Ite noin sanoiksi virkki;
„Ohoh piika pikkurainen,
Raataja rahanalanen!"*

* *Tuopa piika pikkurainen
Raataja rahanalanen,
Kutsu köyhät jne
Häät juotiin, piot piettiin,
Juoksipa olut orren päästä,
Sima haarojen sisästä,
Noille kutsuvierahille,
Kutsuloille kunnivoiksi.
Siitä seppo Ilmarinen.*

[Lemminkäisen käynti Päivilässä]

- Ahti saarella asuupi
Kaukoniemen kainalossa,
130 Veitikkä nenässä niemen.
Hän oli pellon kyntämässä,
Kuuli kutsut kulkovaksi,
Ratsut jouten juoksevaksi.
Kataluutta Kauko itki,
135 Veitikkä osan vähyyttä,
Ahti aitan pieneyttä.
Nousi maasta ratsahille,
Kohta lähtein kotia
Luoksi entisen emonsa,
140 Tykö valtavanhempansa.
Sano sinne saatuansa,
Sano esinnä emolle:
"Oi emoni, vaimo vanha!
Tuo tänne sotisopani,
145 Varsin vaimo vaatteheni."
"Kunne lähet poikuoni,
Metsällenkö, vai merelle,
Vai on hirven hiihantohon,
Vai on suurehen sotahan?"
150 "Oi emoni kantajani!
En .metsälle, enkä merelle,
Enkä hirven hiihantohon,
Enkä suurehen sotahan;
Lähen Päivilän pitoihin,
155 Salajoukon juominkihin.
Tuo mulle sotisopani,
Vanhat vainovaatteheni,
Häissä häilyteltäväni,
Pioissa pieltäväni."
160 Emo kielti, vaimo käski,
Epäsi Kavetta kaksi,
Kielti kolme Luonnotarta
Lähtemästä Lemminkäistä:
"Ellos lähe poikuoni!
165 Monet kummat matkoillasi,
Isot tielläsi imehet."
"Oi, emoni kantajani,
Sano surma ensimmäinen!"

* *Tuo on lieto Lemminkäinen
Ahtisaarella asuupi
Kaukoniemen jne
* Satasarvella härällä
Tuhatpäällä tursaalla.
Se on korvalta korja,
Tahi tarkka kuulannalta.
* Otti miekkansa omansa,
Päin peltohon sysäsi
Ite kääntyyvi käessä,
Kun on tuore tuomen latva.
Tahi kasvava kataja.
Hyvän Pohjolan pitoihin*

* *Tuoppa kyiset kinttahani.
Vaskiset on vanttuhumi.
Tahi vaskivanttuhumi.*

* *Nainen miestään epäsi.*

* *»Hyvän Päivilän pitoihin,
Kuhtumatta kuhtuihin. »
Niin sanoopi Lemminkäinen
»Koirat kuhtujen menevät,
Hyvä vieras kuhtumatta. »*

- "Se on surma ensimmäinen:
170 Menet matkoja vähäisen,
Astut teitä pikkuruisen,
Mato on tiellä poikkipuolin,
Pitempi on pirtin hirttä,
Paksumpi pirtin patasta."
175 "Oi emoni kantajani!
Ei ole siinä miehen surma,
Eikä kuolema urohon.
Sano surma keskimmäinen!"
"Se on surma keskimmäinen:
180 Menet matkoja vähäisen,
Astut teitä pikkuraisen,
Tuloovi tulinen koski,
Koskess' on tulinen luoto,
185 Luovoss' on tulinen koivu,
Koivuss' on tulinen kokko,
Kokoll' on tuliset kynnet;
Sillä sun tulin palaavi,
Kita kierein lämpiävi,
Höyhenet tulin valuuvi.
190 Yöt se kynttä kitkuttaavi,
Päivät hammasta hivoovi
Kaukomielen kaulan päällä;
Jo on syönyt sa'an miestä,
Tuhonut tuhan urosta."
195 "Oi emoni kantajani!
Ei ole siinä miehen surma,
Eikä kuolema urohon.
Sano surma jälkimmäinen!"
"Se on surma jälkimmäinen:
200 Menet matkoja vähäisen,
Astut teitä pikkuraisen,
Tuloovi tulinen saari,
Saass' on tulinen sauna,
Saunass' on tulinen hauta;

* *Vasta kynnin kyisen pellon,
Satuloin saan matoa,
Aivan paljain kätösin.*

* *Kolm' on luotoa kosessa,
Kolmin koivut luotoloissa,
Kolmin kokot koivuloissa.*

* *Yöt se hammasta hivoovi,
Päivät kynttä kitkuttaavi.*

* *Uuhi uunna syötäköhän*

* *Laulan lauman terilöitä,
Kolmin kerroin koppeloita,
Kulkuun kokon tulisen.*

- 205 Täys' on kuumia kiviä,
Palavoja paateroja."
"Ei ole siinä miehen surma,
Eikä kuolema urohon;
Kyllä mä siihen mutkan muistan,
210 Mutkan muistan, keinon keksin.
Oi, emoni kantajani,
Tuo mulle sotisopani,
Varsin vaimo vaatteheni!"
Aina kieltääpi emonsa,
215 Aina kieltää käkeevi:
"Ellös lähe poikuoni,
Ellös poikani polonen!
Viel' on surma, neljäs surma:
Sat' on seivästä mäellä,
220 Joka seiväs päättä täynnä,
Yksi seiväs päättä jääny
Pään varalla Lemminkäisen."
"Ei ole siinä miehen surma,

225 Eikä kuolema urohon;
Kyllä mä siihen mutkan muistan,
Mutkan muistan, keinon keksin."
"Ellös lähe poikuoni,
Ellös poikani polonen!
Tulet Päivilän pihalle,
230 Karhu on rautakahlehisssa,
Susi suihtirenkaissa;
Jo on syönyt sa'an miestä,
Tuhonut tuhan urosta;
Saattaapi sinunki syöä,
235 Surmata sukuni suuren." * *Uuhi uunna syötäköön*
"Lapsen surma, naisen surma,
Vaan ei miehen miekkavöisen,
Eikä partasuun urohon;
Tokki mä tuohon mutkan muistan,
240 Mutkan muistan, keinon keksin.
Oi emoni kantajani!
Lähen Päivilän pitohin,
Salajoukon juominkihin."
"Ellös lähe poikuoni!
245 Tulet Päivilän tupahan;
Siell' on miehet miekka vyöllä,
Urohot sota-aseissa,
Vaimot vaskivaljahissa,
Tytötäret tinasiiloissa,
250 Pojat puolisaappahissa; * *Humalassa hullut kaikki,
Pahat paljo juotuansa.*
Miehet miekkoaan hivovat,
Keihättään terästävät
Pään varalla Lemminkäisen."
"Oi emoni kantajani!
255 Ei ole siinä miehen surma,
Eikä kuolema urohon;
Tuo tänne sotasopani,
Varsin vainovaatteheni,
Häissä häilyteltäväni,

260 Pioissa piättäväni!
Lähen Päivilän pitohin,
Hyvän joukon juominkihin."
Toi viimeen sotisopansa,
Kanto vainovaattehensa.
265 Siinä neuo poikuonsa:
"Poikuoni nuorempani!
Jos sä jout juominkihin,
Ristirahvahan remuhun,
Juo puoli pikaria,
270 Anna toisen toinen puoli,
Pahemman pahempi puoli,
Niin sinusta mies tuloovi
Miesten seurojen sekahan,
Miehisehen joukkiohon,
275 Urohoisehen väkehen."
Niin he varsin varottelit
Oven suussa, alla orren,

Kintaan kirjvottimilla,
Hatun harvon heikkimillä.
280 Toki läksi, ei totellut,
Nousi maasta ratsahille,
Kohta lähtöövi koista,
Luota entisen emonsa.
Mäni matkoja vähäsen.
285 Kulki teitä pikkaraisen.
Mato on tiellä poikkipuolin,
Pitempi on pirtin hirttä
Paksumpi pirtin patasta,
Ylös kielin kietsahuuvi
290 Pään varalla Lemminkäisen.
Niin tuo sano Lemminkäinen
"Mato musta, maan alanen,
Toukka Tuonen karvallinen,
Kulkia kulon alainen.
295 Läpi mättäihen mäniä,
Puun juuren pujottelia, * *Puun juuren pujottelia.*
Haavan juuren halkasia!
Tunge pääsi turpeeseen.
Mätä pääsi mättäiseen!
300 Laske eellä matkamiestä.
Lemminkäistä liiatenki !"
Laski eellä matkamiehen.
Sillä sen vaaran vaelsi.
Mäni matkoa vähäsen,
305 Pääsi tietä pikkaraisen,
Tuloovi tulinen koski,
Koskess' on tulinen luoto,
Luovoss' on tulinen koivu,
Koivussa tuliset, oksat,
310 Oksilla tulinen kokko,
Kokoll' on tuliset kynnet.
Senpä suu tulin palaavi,
Kita kiiran lämpiäävi.
315 Höyhenet tulin valuovi;
Yöt se hammastaan hivoopi,
Päivät kynttä kitkuttavi
Pään varalla Lemminkäisen.
Mitä huoli Lemminkäinen
320 Tempo teiria leholta,
Koppelotta koivukolta,
Syöksi ne kokolle suuhun
Työnti kiirahan kitahan.
Sillä sen pahan vaelti.
325 Mäni matkoa vähäsen,
Kulki tietä pikkaraisen.
Tuloovi tulinen saari,
Saarella tulinen sauna,
Saunassa tulinen hauta,
330 Täynnä kuumia kiviä,
Palavoita paateroja.
Niin se sano Lemminkäinen:
"O, ukko ylijumala.
Tahi taata taivahinen!
335 Nossas pilvi luotehelta,
Toinen lännestä lähetä,
Kolmas kohti koiliselta;
Nepä yhtehen yhytä,
Lomakkohon loukahuta.
340 Sa'a lunta sauvan varsi,
Kiehittele keihäsvarsi
Nuille kuumille kiville,
Palavoille paateroille."
Nosti pilven luotehelta,
Toisen lännestä lähetti,
345 Kolmannenki koiliselta:
Nepä yhtehen yhytti,
Lomakkohon loukahutti.
Sato lunta sauvan varren,
Kiehitteli keihäsvarren
350 Nuille kuumille kiville,
Palavoille paateroille.
Laski eillen matkamiehen,
Lemminkäisen liiatenki.

* *Puun juuren pujottelia.*

* *Sule suusi, peitä pääsi,
Kätke kielesi käpiä.*

* *Senpä allina alensi,
Senpä sorsana sukelti.*

* *Kolmas kohota koilta.
Syrjin yhtehen syseä.
Lomatusten loukahuta.*

- 355 Mäni matkoja vähäsen,
Kulki teitä pikkaraisen,
Sat' on seivästä mäellä,
Joka seiväs päättä täynnä,
Yks' on seiväs päättä vailla
Pään varalla Lemminkäisen.
- 360 Mitä huoli Lemminkäinen!
Pään mäkäsi männeheltä,
Toisen tuiki, tullehelta
Senki seipähän varaksi.
Sillä sen vaaran vaelti.
- 365 Mäni matkoa vähäsen,
Kulki teitä pikkaraisen,
Tuli Päivilän pihalle;
Siin' on susi suihti suussa,
Karhu rautakahleissa;
- 370 Jo on syönyt sa'an miestä,
Tuhonna tuhan urosta;
Tahto syöä Lemminkäisen.
Mitä huoli Lemminkäinen!
Lato lauman lampahia,
- 375 Kehän kierävillaisia
Eillänsä juoksemahan.
Sillä suisti suen suita.
Karhun leukaluut lepytti.
Laski eillä matkamiehen,
Lemminkäisen liiatenki.
- 380 Mäni Päivilän pihalle;
Ait' on tehty taivosehen,
Matoloill' on vitsastettu,
Käärmehill' on käännelletty,
- 385 Sisiliuskuilla siottu,
Hännät heitty häilymähän.
Päät keikut kähisemähän.
Mitä huoli Lemminkäinen!
Vasta kynsi kyisen pellon,
Vako'oli maan matoset,
Käärmeiltä käännytteli;
Kyyn syötti, maon valjasti,
Kytke kyytä kymmenkunnan,
Satuloitsi sa'an matoa.
- 395 Pohjon ukko, Pohjon akka
Tulit Pohjolan pihalle.
"Oh sinä poika Lemminkäisen,
Tule Pohjolan tupahan !"
Mäni Pohjolan tupahan.
- 400 Sano siellä saatuonsa:
"Jop' on täällä syömät syöty,
Syöty syömät, juotu juomat,
Oluet osin jaeltu,
Kaljat kannun mittailtu,
- 405 Pikarit pinoihin pantu.
Tuopit roukkohon rovituu.
Mintäpä tämä minulle.
Omistani ohristani.
Kylvämistäni jyvistä?"
- 410 Muut ne kanto kauhasilla,
Muut ne tiiskinä tiputti,
Minä määrillä makasin,
Minä kannon kaksin määrin
Omiani ohristani
Kylvämiäni jyviä."
- 415 Pohjon ukko, Pohjon akka
Nuin ne varsin vastailivat:
"Ohoh poika Lemminkäisen
Kun et yötä ennen tullut,
Elikkä päivää jälleltä.
- 420 Ohrin' on oluet vielä,
Makujuomat maltahina,
Rukihina ruuat kaikki."
Niin tuo sano Lemminkäinen :
- 425 "Enmä liene lempivieras,
Kun ei härkiä tapeta,
Panna uestaan olutta.
Kuule Päivilän isäntä!
Anna ostoa olutta,
- * *Tuli Pohjolan pihalle.
Ait' on tehty taivosehen.*
- * *Laulo lauman lampahia*
- * *Päät ulos, sisähän häntä*
- * *Pikarit pinoihin luotu
Tuopit tukkahun rovituu
Luut lihoista, päät kaloista
Kuoret leivistä kovista*
- * *Mi sinusta vieraasta*
- * *Tuoa oinasta tupahan
Keittoa patahan panna*
- 430 Juomoa rahan alaista."
"Ei oo ostoa olutta,
Juomoa rahan alaista."
"Kuule poika Päiviläisen!
Anna ostoa olutta,
- 435 Juomoa rahan alaista".
Sano poika Päiviläisen:
"Ei tässä piot parane,
Kun ei vieraat vähenne."
Niin tuo sano Lemminkäinen:
- 440 "Kuule poika. Päiviläisen,
Mitelläämpä miekkojamme,
Katelkaamme kalpojamme!
Kenen miekka mieluempi,
Kenen kalpa kaunihimpi,
Sen eellä sivaltaminen."
- 445 Sano päältä Päiviläisen poika:
"Minun miekkani pitempi,
Minun kalpo kaunihimpi."
Sano lieto Lemminkäinen:
- 450 "Läkkäämme ulos pihalle!
Tuvan uuen turmelema,
Pessyt penkit hieroilemma,
Lattiat likoilemma.
Pihalla veret paremmat,
- 455 Kakaroilla kaunihimmat."
Lähtivät ulos pihalle,
Mittelivät miekkojahan,
Kahtelivat kalpojahan.
Jo oli pikkuista pitempi
Miekka pojan Päiviläisen
Yhtä ohrasen jyvää;
Oljen kortta korkeampi.
Sano lieto Lemminkäinen :
"Sinunpa pitempi miekka;
- * *Talo työlle, vieras tielle
Juhlan pietyn perästä
* Sano Lieto Lemminkäinen:
"Mitä minun on miekastani
Kun on luissa lohkeillut
Pääkasuissa katkiellut?"*
- * *Jo oli lyöä Lemminkäistä.*
- * *"Tukela tora tuvassa
Miehen helke huoneessa
Vaino vaimoin seassa
Luona lasten käkylöitten*
- * *Lumen päällä luontevammat*

485 Lälemmäksi lankiaavi.
Nousi maasta ratsahalle,
Kohta lähteevi kotihin
Luoksi entisen emonsa,
Tykö valtavanhempansa.

[Lemminkäisen pakomatka]

490 Sano sinne saatuonsa
Emollensa ensimmäiksi:
"Emo nainen kantajani!
Tuli työ, satu tapahtu
Hyvän Päivilän pioissa,
495 Salajoukon juomingissa.
Tapon miehen kuin urohon,
Omani setäni pojan,
Paremmaisen ihtiäni.
Vanhat miekkoa hivovat.
500 Keihäitä terästävät
Pään varalle Lemminkäisen.
Säästä säkkihin evästä,
Pane jauhot palttinahan,
Vuolla voita vakkasehen!
505 Lähen töitäni pakohon,
Pillojani piilomahan.
Emo nainen kantajani!
Kunne käsket piilomahan?"
Emo neuvo poikoansa,
510 Varsin lastansa varotti:
"Oisit ollut menemättä
Hyvän Päivilän pitohin,
Kutsumatta kutsuihin,
Mäne nyt tuonne piilomahan,

* *Mahot olla oikiana
Asua emosi luona*

515 Mäne männyksi mäellä,
Katajaksi kankahalla,
Tuho sielläki tuloovi;
Usein mäkinen mänty
Pärepuiksi leikataan;
520 Usein katajakangas
Hakataan halmemaaksi.
Nouse koivuhun norolla,
Rikenee noronen koivu
Riihipuiksi leikatahan,
525 Pinopuiksi pilkutaan.
Mäne hauiksi merehen,
Maksahan merimatehen,
Pursthon lohi punaisen,
Tuho sielläin tuloovi;
530 Mies musta meren näkönen,
Se on ongella olia,
Käväämässä käviä
Nenässä utusen niemen,
Päässä saaren terhennisen;
535 Sata silmiä tekevi
Saahaksensa Lemminkäistä.

Mäne tuonne piilomahan
Kontion kivikololle,
Metsän karhun kartanolle.
540 Tuho sielläin tuleevi;
Mies nuori noventolainen
Kirstvänsä kitkuttaavi,
Kärestäävi keihästänsä
Pään on päällä Lemminkäisen."
545 "Oi emoni kantajani!
Kunne käsket piilomahan?
Miehet miekkojaan hivovat,
Purahita terästävät
Minun Kaukon kaulan päällä."
550 Emo neuvo poikoansa,
Varsin lastansa varotti:
"Mene tuonne piilomahan
Saarelle sanattomalle,
Niemelle nenättömälle!
555 Siell' ennen isäsi piili,
Sekä piili, jotta säily."
Siitä lieto Lemminkäinen
Läksi töitänsä pakohon,
Pillojansa piilomahan.
560 Vesti vuorella venosen
Kalliolla kalkutteli
Viien väärtinän muruista
Kuen tainan taittumista:
Lykkäävi venon vesille
565 Kolmilaian lainehille,
Vetää päälle purjehia.
"Onko saarella sioa
Vetää venettä maalle,
Purttu kuivalla kumota?"
570 Saaren impyöt sanoovi,
Niemen netot vastoavi:
"Ompa saarella sioa,
Jos vaikka sa'an venettä
Tuhhat kuivilla kumota."
575 Tuo on lieto Lemminkäinen
Vetäsi venosen maalle,
Purren kuivalla kumosi,
Makasi tuhannen neittä
Sa'an neittä miehelistä
580 Yhtenä kesäissä yönä
Sykysyisnä vietinkinä.
Läksi töitään pakoon,
Pillojansa piilomaan,
Lykkää purtensa vesille,
585 Kolmilaian lainehille,
Pani purjeen puun nenähän.
Siinä itkit saaren immet
Kun ei purjepuu näkyssä,
Rautahanka haimentanna.
590 Saaren impyöt sanoovi:
"En itis punaista purtta,
Iten purjepuun alaista,
Rautahangan haltiata."
Sano lieto Lemminkäinen :
595 "Empä itis saaren puita,
Iten saaren puun alaista,
Savuharjan haltiata."

* *Hän oli verraton verevä*

* *Yksi löyty kymmenistä
Kaksi kaikista saosta
Tuhansista löyty kolme
Jotk' on piikuken pitännä
Neion arvossa asunna
* Laulo purren lainehille
Ulapalle umpiputken*

[Lemminkäisen kosinta ja surma]

Ite lieto Lemminkäinen
Kesän kengitti hevoista,
600 Talven tallikonkaria;
Valjasti tulisen ruunan
Tulisella tantereella;
Vesi tippu vempelleestä
Rasva rahkein nenästä.
605 Sano siitä äitillensä:
„Emoseni, vaimo vanha!
Voi jos paitani pesisit
Mustan käärmehen verellä,
Kesäkuilla kuivoaisit.

610 Hae sukkani, saa rättini,
Haeppa varvashattarani.
Lähen Hiestä kosihin.
Vuoresta valanteheestä."
Äiti vastasi vakainen:
615 »Ellös poikani poloinen!
Lähe Hiestä kosihin,
Vuoresta valanteheestä;
Siellä sinä lauletahan
Suin sytehen, päin savehen,
620 Kypenihiin kynnäsvarsin,
Koprin kuumihin porohin."
Mitä huoli Lemminkäinen!
Läksi kuitenkin kulkemahan,
Astu päivän, astu toisen,
625 Astu kohta kolmannenki;
Päivänä jo kolmantena
Pääsi neitosen kotihin;
Tupa oli täynnä tuppisuita,
Jakkumiehiä jaloja,
630 Kolpitsa konovolia,
Peripenkki tietäjiä,
Ovensuu osajavia,
Laki täynnä laulajoita,
Sivuseinä soittajojta.
635 Nuo laulovat Lapin virttä,
Hiien virttä vinguttivat.
Ite lieto Lemminkäinen
Ulkoa runoja kuuli,
Läpi sammalen sanoja,
640 Läpi seinän soittajojta,
Läpi lauan laulajoita.
Iteppä runoiksi löihen,
Laikattihen laulajaksi.
Laulopa mokomat miehet
645 Kissan kirjavan rekehen.
Kissa tuonne kiiättääpi
Lapin laajahan salohon,
Kuss' ei kule karjan kynsi,
Vaella hevosen varsa.
650 Laulo vielä mokomat miehet
Lapin laajalle lahelle,
Miesten syöjälle selälle,
Urosten upottajalle,
Josta velhot vettä juovat,
655 Tulikulkut tuiovatten.
Laulo vielä mokomat miehet
Rutjan koskehen kovahan,
Johon puut päin putovat,
Hongat latvoin lankiaapi.
660 Ja laulo mokomat miehet
Suin sytehen, päin vetehen,
Käsin Kalman kattilahan,
Koprin ilmahan kovahan;
Polvin hyytä hyppäämään,
665 Säärin jäätä särkemähän,
Riitettä repäsemähän.
"Anna, eukko, tyttöäsi,
Sekä nuorta morsianta;
En tuota pahoin pitäisi,
670 Sylissäni syöessäni,
Käsissäni käyessäni,
Selässäni seistessäni;
Maatessa mahani alla."
"Äsken annan tyttäreni,
675 Kuin sa hiihät Hiien hirvet,
Hiien nurmien perältä."
Heti hiihti Hiien hirvet
Hiien nurmien perältä.
"Anna, eukko, tyttöäsi.
680 Sekä nuorta morsianta."
"Äsken annan tyttäreni,
Sekä nuoren morsiamen;
Kuin suistat suen salosta,
Karhun kahleisiin asetat."
685 Niin suisti suen salosta,

Karhun kahleisiin asetti;
Pani suen suitet suuhun,
Karhun rautakahleisiin.
"Anna, eukko, tyttöäsi,
690 Sekä nuorta morsianta."
"Äsken annan tyttäreni,
Sekä nuoren morsiamen,
Kuin sä suistat suuren ruunan
Hiien ruskian hevoisen
695 Hiien nurmien perältä."
Otti kulta-ohjaksensa
Hopiaisien marhaminnan;
Oli ehtivä hevoista,
Päätä puiti kahteleva,
700 Suvikunnan suitet vyöllä
Varsan valjahat olalla.
Löysi hiekalta hevoisen,
Kuloharjan kuusikolta;
Pisti suitet kullan suuhun,
705 Päitensä hopian päähän.
Ite istuui selälle.
"Anna, eukko, tyttöäsi,
Sekä nuorta morsianta."
"Äsken annan tyttäreni,
710 Sekä nuoren morsiamen,
Kuin sä kynnät kyisen pellon^
Käärmeheisen käännättelet."
Siitä kynsi kyisen pellon,
Käärmeheisen käännätteli;
715 Kytki kyytä kymmenkunta,
Vakuoli maan matoja.
"Anna, eukko, tyttöäsi.
Sekä nuorta morsianta."
"Äsken annan tyttäreni,
720 Sekä nuoren morsiamen,
Kuin sä kylvet kuuman saunan,
Kuuman saunan rautalauan,
Vastan rautasen keralla."
Niin tuo sano Lemminkäinen:
725 "Oi ukko, ylinen Herra,
Mies on vanha taivahinen!
Nosta pilvi luotehelta.
Toinen lännestä lähetä,
Kolmas kohota koilta;
730 Sytjin yhtenen syseä,
Lomatusten loukahuta;
Sa'appa hyytä, sa'appa jäätä,
Sa'a rauaista rietta
Noille kuumille kiville,
735 Palavoille paateroille!"
Sato hyytä, sato jäätä,
Sato rauaista rietta.
Noille kuurnille kiville,

* *Otti Hiien hienot sukset
Lemmon leppäset sivakat
Jolla hiihti hiien maita
Lemmon maita löyhytteli*

Palavoille paateroille.

740 Siitä kylpi kuuman saunan,
 Kuuman saunan rautalauan
 Vastan rautasen keralla.
 "Anna, eukko, tyttöäsi,
 Sekä nuorta morsianta."
 745 "Äsken annan tyttäreni,
 Sekä nuoren morsiamen,
 Kuin ammut jouhtenen joesta,
 Virrasta vihannan linnun,
 Jousetoinna, nuoletoinna,
 750 Aivan ampukaaritoinna,"
 Mäni sitte ampumahan,
 Tuli ankara anoppi,
 Pään makasi mättähäksi.
 Jalat raian haarukaksi,
 755 Muu ruumis lahoksi puuksi,
 Silmät suolle karpaloiksi,
 Hiukset kuiviksi kuloiksi;
 Jo sukan veri venyypi,
 Harja hurmehin kuluupi.
 760 Siin' on loppu Lemminkäisen,
 Kuollo angaran kosian.
 Sitte äiti äyhkäseepi:
 "Jo nyt on poikani polosen
 Sekä loppu Lemminkäisen."
 765 Pani siitä purstoksensa
 Leipälapion leviän,
 Elohurstit siiviksensä;
 Lähti kohta lentämähän,
 Lenti tuonne löyhytteli
 770 Yheksän meren yliten,
 Sa'an salmen loitommaksi,
 Puut punaset, maat siniset,
 Lehet Lemmen karvalliset.
 Kysy tuolta poikoansa:
 775 "Miss' on poikani polosen,
 Missä lieto Lemminkäinen?"
 "Tuoll' on poikasi polosen,
 Tuolla lieto Lemminkäinen:
 Kypeniss' on kynnäsvarsin,
 780 Koprin kuumissa poroissa,
 Suu syessä, pää savessa."
 Ehti tuolta poikoansa,
 Ehti tuolta, eikä löyä;
 Kysy kohta poikoansa:
 785 "Miss' on poikani polosen,
 Sekä lieto Lemminkäinen?"
 "Tuoll' on poikasi polosen,

* *Emo etsi eksynyttä
 Kaonutta kaipoapi
 Talvella lylyn livulla
 Kesällä venokapeilla*

Tuolla lieto Lemminkäinen:
 Lammissa kalattomassa,
 Aivan ahvenettomassa."
 790 Tuolta ehti, eikä löyä:
 "Miss' on poikani polaisen,
 Missä lieto Lemminkäinen?"
 "Tuoll' on poikasi polaisen,
 795 Sekä lieto Lemminkäinen:
 Virrassa vipajavassa,
 Koskessa kohajavassa;
 Pää pätösen mättähänä.
 Jalat raian haarukkana,
 800 Muu ruumis lahona puuna,
 Silmät suolla karpaloina.
 Hiukset kuivina kuloina."
 Otti vaskisen haravan,
 Meni myötänsä merehen,
 805 Sukkarihmasta sulahan
 Vyölapasta laineeseen;
 Jo sukan veri venyypi,
 Harja hurmehin kuluupi.
 Haravoipi myötävinnan,
 810 Haravoipi vastavinnan
 Ruo'on ruusut; kaislan kaikut;
 Min saa kättä, kun saa päätä
 Millon muita muskuloita ;
 Tästä poikasen rakensi.
 815 Tuli turva mättähästä,
 Poika pohjasta yleni.
 Tuotiin tulinen tuoppi,
 Tulta tervoa sisässä;
 Puhu kerran tuoppiinsa,
 820 Tuli kyytä, kymmenkunta.
 Puhu toiste tuoppiinsa.
 Satakunta sammakoita.
 Puhu kohta kolmannesti
 Tuopin tuojan Tuonelahan,
 825 Kannun kantajan Manalle.

* *Niin tuo sano Lemminkäinen
 "Emp on vieras ollenkana
 Jos ei ollenna olutta."
 Tyttö pieni, tyhjä lapsi
 Aina astiain pesiä
 Hulikkain huuhtoia
 Toi on tuopilla olutta
 Vesi alla, vaahhti päällä
 Kyy on keskellä asuva
 Maot laialla mateli
 Otti veitsen ollastaan
 Tupestaan tuiman rauan
 Vetä vettä veitsellään
 Ristin veteli olutta
 Maon halki, toisen poikki
 Itse noin sanoiksi virkki
 "Ruhka maahan, ruoka
 suuhun
 Joi olven onnekseen
 Mielikseen meen makian*

